

Kári á Rógvi, ritstjóri

Og læra teir siðir og lógir

Sambært brestiskvæði ætlar Gøtutróndur fyrst at drepa høvdingasynirnar, Sigmund og Tórir. Men síðani gongur hann undir at ala teir upp ‘og læra teir siðir og lógir’.

At læra føroyskar siðir og lógir, at ráða og greina reglur og ráð, ið einans galda í Føroyum ber ikki til í dag á nakran skipaðan hátt. Í øllum førum neyvan á sama støði sum í Gøtu á sinni, har vit kunnu ætla at tann mæti høvdingin á miðvísan hátt kundi greiða og greina føroyska lóg.

Í grannalandinum fyri vestan var siður, og kann vera enn, at fríbóndasynir dugdu brot úr lógbókunum uttanat og skuldu siga tey fram, áðrenn teir sluppu til borðs. Les vit íslensku søgurnar, frætta vit um lóggunnleika á høgum støði. Vit kunnu ætla, at í Gøtu og í Skúvoy vóru høvdingarnir lóggævar, og teir bæði dugdu og noyddist at læra teir yngri siðir og lógir.

Meðan fortreytin fyri fólkinum, tjóðini eru felags kenslur og fatan, so man fortreytin fyri landinum, politisku eindini vera stjórnarskipan og lóg.

Hvat tilknýti hetta landið og hetta fólkið skuldu hava til onnur lond var ein stríðsspurningur, tá Sigmundur lærði lóg hjá Tróndi. Og um sama spurning er mikið stríð enn.

Men tað, sum tóktist sjálvsagt hjá bæði samveldissinnaða Sigmundi og fullveldishugaða Tróndi var, at føroyingar høvdu egnar siðir og lógir. Rættir menn kendu hesar siðir og lógir. Teir frægastu sótu á tingi. Antin og rættaðu lóg ella lýddu á rættarmál hjá øðrum. Men bæði lógsøgusiðurin á tingi og lóglæra hjá høvdingunum hava tryggjað tað neyðugu greiningina og fatanina av dómunum.

At Gøtutróndur ferðaðist á ting í øðrum londum og tók orðið har, sigur okkum, at føroyingar helst høvdu eina fatan av løgðømi. Føroyar vóru land fyri seg, men føroyingar tóku við lógum og dómum úr øðrum londum. At vísa til útlendskan rætt er ikki sjálvsamt í tingbókunum úr miðöldini.

At Føroyar altíð hava verið og eru eitt lögðømi fyri seg merkir, at tørvurin er stórir á kunnleika til lóg, bæði samtykta lóg og lóg í síðvenju. Lógdatugrunnurin eins og dómsavn og avgerðasavn er fortreytin fyri kunnleika til lóg. Lógarrítið og ein lógskúli fortreytin fyri fatan og greiðnan av lóg.

Tíbetur er lógarrítið nú skipað í fasta legu. Ætlan okkara er, at nýggjur blaðstjóri tekur við á hvørjum ári saman við eini blaðstjórn, har summi nýggj taka við, onnur roynd halda fram. Við lógarritinum fer at bera til at læra Føroya siðir og lógir aftur.

Føroyar hava í túsund ár verið egið rættarøkið men undir ávirkan uttaneftir. Føroysk lóg og útlensk sleingjast hvør um aðra og ivi kann ofta vera um, hvør lóg er lóg á landi.

Fyrri greinin hesuferð er um sjálvstøðu og fullveldi. Sum framhald av greininum í fyrsta ritinum viðger Bárður Larsen hesi bæði hugtøkini. Nú geva fólk sær ov lítið far um slík hugtøk, men nýta tey heldur at brigsla við. Tá er tað betri at skilja uppruna og týðning.

Næsta ritið fer væntandi at snúgva seg um olju og rætt. Vit royndarbora í tað temið við eini grein hjá Ullu Svarrer Wang um Rockall-økið. Nú oljuleiting ber til langt frá landi skotin, kunnu vit spyrja hvar markið gongur millum landa á slíkum fjarðum leiðum.

Hesi bæði fyrstu ritini og tey, ið leggjast afturat, fara vónandi at vera støði undir lógskúla í Føroyum. Okkum tørvar ikki alla útbúgvingina, sjálvur Sigmundur lærði eisini í øðrum landi. Uttan heldur tørvar okkum at teir gomlu og vísu her á landi undirvísa á einum meistaraskiði. Hetta skeiðið kunnu so lærd og roynd fólk taka eftir einum ári ella tveimum.

Greinarnar í hesi riti og hinum verða tí vónandi grundarlagið undir fakum á einum lógskúla, har vit aftur kunnu læra siðir og lógir.